

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՎԵՀԱՓԱՌ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԽՈՍՔԸ (Կիև, 24 հուլիս 1974 թ.)

Տիրոջ ողորմությամբ, Նորին Սրբություն Պիմեն Պատրիարքի հրավերով Զագորսկի սուրբ Երրորդության վանքը այցելելուց հետո, գտնվում ենք ահա Կիևում, որտեղ պրավոսլավ մեծ եկեղեցու երկրորդ նշանավոր կենտրոնը, որ ժամանակագրական տեսակետից առաջինն է հանդիսանում որտեղ եկեղեցու պատմության մեջ:

Ինչքա՜ն նվիրական հիշատակների, ինչքա՜ն սուրբ գործերի, ինչքա՜ն հերոսական դրվագների մասին է խոսում այս հին քաղաքը՝ իր սրբավայրերով, իր պատմական հուշարձաններով, իր բազմադարյան պատմությամբ:

Ռուսաց պրավոսլավ եկեղեցու Կիևյան պատմաշրջանը փառավոր մեկ շրջանն է հանդիսանում ոչ միայն ռուսական, այլև համաշխարհային քրիստոնեության, մի պատմաշրջան, որ այսօր մեր գիտակցության առջև կոթողանում է որպես ռուս ժողովրդի ոգեկան հանճարի մի հաղթական կամար:

Մենք և Մեզ ուղեկցող հայ եկեղեցու բարձրաստիճան հոգևորականները, ի գլուխ ունենալով Երուսաղեմի հայոց սրբազան պատրիարքը, եկել ենք այստեղ ոչ միայն ծանոթանալու այս պատմական քաղաքին, նրա սրբավայրերին ու հուշարձաններին, այլ նաև աղոթելու ձեր սուրբ սեղանների առաջ, փառավորելու համար ձեր սուրբ եկեղեցին և ամենասուրբ Երրորդությունը, որի շնորհներով են կերտված այս քաղաքի հին ու նոր հրաշալիքները:

Եվ քանի որ հիացումով ենք ոգեկոչում հին քաղաքը այս մեծանուն քաղաքին և ուկրաինական հողին, Մեր հիշողության մեջ զարթնում են պատմական լուսավոր վկայությունները ռուս և հայ հարաբերությունների, որոնք սկիզբ են առել Կիևյան Ռուսաստանի շրջանից:

Ի շարս այլոց, հիշենք վկայությունները ռուս հայտնի պատմաբան Կարամզինի, որ 1816-ին լույս ընծայած իր «История государства Российско-го...» գործի մեջ խոսում է մեծ թվով հայ վաճառականների մասին, որոնք 11-րդ դարում հաստատվել են Կիև քաղաքում և կազմել հայաբնակ մի գաղութ, որը ժամանակի ընթացքին հետզհետե մեծացել է: Այդ ժամանակներից սկսել են դրսևորվել ռուս և հայ ժողովուրդների միջև ոչ միայն առևտրական, այլև մշակութային և կրոնական բարեկամական հարաբերություններ:

Այսպես, 12—13-րդ դարերում կատարվում են թարգմանություններ հայերենից ռուսերենի՝ «Վարք ս. Գրիգոր Լուսավորչի» և «Վարք ս. Հովհաննիսյան կուսանաց» երկերի, իսկ ռուսերենից հայերեն է թարգմանվում «Վարք ս. Բորիսի և Գլբի» երկը: Իսկ Նովգորոդից ոչ հեռու, Վոլխով գետի

ափին, 1198-ին կառուցված Պրեոքրածենյան Ներեսեցի եկեղեցում որմնա-
նկարների շարքում նկարված են նաև սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի և ս. Հռիփ-
սիմե կույսի կերպարները:

Կիևյան Ռուսաստանի պատմաշրջանում ալևքան են սերտանում ուսու և
հայ եկեղեցիների կապերը, որ հեռավոր Կիևյան Հայաստանում ԺԲ դա-
րում ապրող ու գործող հայոց կաթողիկոս ս. Ներսես Շնորհալին, առաջին
անգամ լինելով, իր երկերից մեկում հիշում է «Ընուս» անունը:

Հիշենք այստեղ նաև Գերման Տևտոնյան ասպետների դեմ Գրյունլանդի
1410-ի նշանավոր ճակատամարտը, որն ավարտվեց փայլուն հաղթանակով,
և որին իրենց մասնակցությունն էին բերել նաև երկու հայկական զորամա-
սեր՝ կազմված Լեհաստանի հայկական գաղութի ազգաբնակչությունից:

Այս բարեկամությունը հետզհետե աճեց ու խորացավ դարերի հոլո-
վոյթով, մինչև 19-րդ դարը, երբ Արևելյան Հայաստանը իր բախտը կապեց
քրիստոնյա Ռուսաստանի հետ և միացավ նրան, և հետո մինչև մեր օրերը,
երբ հայոց երկիրը վերածնվեց իբրև ազգային հանրապետություն, սովետա-
կան հանրապետությունների մեծ միության մեջ:

Հիշելով անցյալը, առավել ուղիղ և հստակ ենք հասկանում ու գնահա-
տում մեր ներկան և առավել պայծառ ու վճիտ ենք տեսնում մեր ժողովրդի
ապագան: Իսկ երբ խոսում ենք մեր ժողովրդի ներկայի ու ապագայի մա-
սին, դրանով հասկանում ենք նաև մեր եկեղեցու, Հայաստանյայց եկեղեցու
ներկան և ապագան:

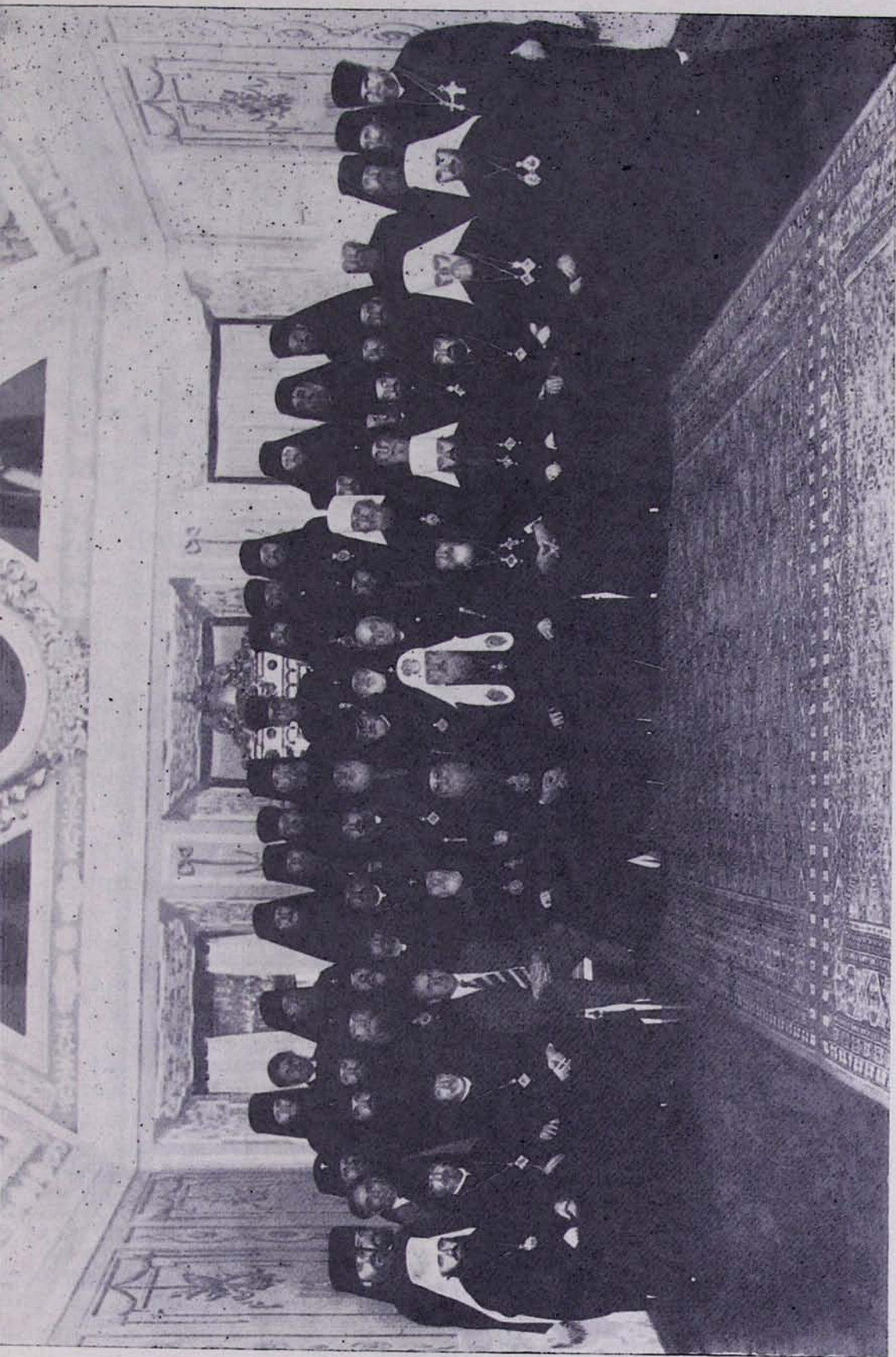
Առաջին անգամ այցելելով Ուկրաինայի հանրապետության այս մայրա-
քաղաքը, չենք կարող Մեր հիացումը չհայտնել նաև այս ամենի մասին, որ
նոր Կիևն է ներկայացնում, սովետական ժամանակաշրջանի Կիևը, որ մի
սքանչելիք է որպես կանաչազարդ բուրաստան քաղաք, որպես արդյունաբե-
րության մեծագույն կենտրոն և որպես բարձր գիտության ու մշակույթի ու-
տան: Եվ երբ մի պահ մտաբերում ենք այն ահավոր տառապանքները և
սհոռելի ավերումները, որ կրեց այս հերոս քաղաքը Հայրենական պատե-
րազմի ընթացքում, այն, ինչ տեսնում ենք այսօր, Մեզ թվում է հրաշքի համա-
գոր մի իրողություն: Այդ հրաշքը ինքը Ուկրաինայի աշխատավոր ժողո-
վորդն է իր շինարար աննկուն կամքով, իր հզոր բազուկներով և իր ստեղ-
ծարար հանճարով:

Թող Աստված հավետ խաղաղ ու ծաղկյալ պահպանե Ուկրաինայի
դրախտանման քաղաքամայր Կիևը իր սքանչելի ժողովրդով:

Սիրեցյալ ուս պրավոսլավ հոգևոր եղբայրներ մեր, մենք սիրում ենք
ձեզ, մենք գնահատում ենք ձեզ, մենք աղոթում ու գործում ենք ձեր կողքին,
ձեզ հետ միասին, ոգեշնչված միևնույն ավետարանական պատգամներով,
միևնույն Էկումենիկական իդեալներով, միևնույն հայրենասիրական գիտակ-
ցությամբ, ներշնչված միևնույն բարի կամեցողությամբ, որ աշխարհում խա-
ղաղություն լինի և ժողովուրդների միջև եղբայրություն, որի համար մենք
մնում ենք անձանձրույթ աղոթողներ և ջերմ եռանդով աշխատողներ (գոր-
ծողներ):

Մեր և մեր եկեղեցու այս պատմիրական անունից հայտնում ենք
երտագին շնորհակալություն Ձեր այնքան ջերմ ու եղբայրական ընդունելու-
թյան ու հյուրասիրության համար:

Թող Աստված Ձերդ Սրբազնության պարզեք քաջատուղջ երկար կյանք,
որպեսզի մինչև խոր ծերություն ծառայեք ձեր սուրբ եկեղեցուն և պրավո-
սլավ ձեր մեծ ժողովրդին:

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ՄԱՍՆԱԿՑՈՂ ՀՈԳԵՎՈՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ԽՄԲԱՆԿԱՐ. ԶԱԳՈՐՍԿ